

Stevan Doronjski

A JKISZ ÉS AZ IFJÚSÁGI MOZGALOM VAJDASÁGBAN AZ 1941—1945-ÖS FORRADALOMBAN

A Kommunista Ifjúsági Szövetség szervezetileg megerősödve, eszmeileg felfegyverkezve, a párt forradalmi programjától és világos irányvonalától illetetlenül várta az 1941. évet.

Az áprilisi háborúban Vajdaság antifasiszta ifjúsága, mint a jugoszláv ifjúság legnagyobb része, kifejezte rendíthetetlen készségét, hogy szembe szálljon a fasiszta agresszióval és a hazaárulókkal, hogy odaadón küzdjön az ország szabadságáért. A háború kezdetén nagyszámú fiatal önként jelentkezett a parancsnokságokon, hogy harcoljon a fasiszta behatolás ellen. Az ifjúság óriási többsége kifejezte készségét, hogy harcoljon a királyi jugoszláv hadseregben. Ugyanakkora volt azonban a felső katonai parancsnokságok ellenállása, hogy elfogadják és besorozzák őket. A katonai és politikai csúcsoznak közvetlenül a háború előtti években tervezett és előkészített árulása súlyos valóság lett. Valóra váltak a kommunisták prófétai szavai, hogy az uralkodó politikai és katonai csúcsok az ország elárulására készülnek. A bizonytalanságnak és a reménytelenségnek ebben a végsőig tragikus pillanatában egy történelmi bohózat játszódott le. Azok, akik a nemzetre és történelmére esküdtek vagy elmenekültek az országból, vagy együttműködtek a megszállókkal azon programjuk megvalósításában, amellyel nemzeteinket és nemzetiségeinket tartósan rabjaikká akarták tenni.

A súlyos körülmények nemcsak Vajdaságban, de az egész Jugoszláviában ismételten próbára tették az antifasiszta ifjúság egységét, s az állta a próbát. Ez azért történhetett így, mert az összetartó erőt a JKISZ képezte. A nagyon összetett feltételek között 1941-ben a JKISZ eszmeileg és politikailag szilárd és szervezett maradt, sikerült megőriznie szociális és soknemzetiségű jellegét, ami lehetővé tette széles körű kapcsolatát a városok és falvak, valamint az egyes nemzetiségek fiatalságával. A kommunista pártnak a megszállók és a hazaárulók elleni harci felhívása világos és valós távlatot nyitott az ifjúság előtt. A JKISZ a népfelszabadító háborúban és a szocialista forradalomban a kommunista párt

legerősebb támaszát képezte felszabadító és forradalmi stratégiájának és politikájának megvalósításában. Ebben az időben 30 000 tagja volt, ami a tagság létszámának nagyarányú növekedését jelentette, mert néhány évvel korábban a JKISZ-nek nem volt több tagja, mint a JKP-nek, amely akkor még szintén kis létszámú volt.

Vajdaságban már a megszállás első napjaiban felbomlottak az összes polgári politikai és társadalmi ifjúsági szervezetek. Egyszerben eltűntek, anélkül, hogy kinyilváníthatták volna álláspontjukat a megszállásról, még a klerikális és más olyan szervezetek is, amelyek programja a „nemzeti” tudat, hagyomány és kultúra ápolását tűzte ki céljává. E szervezetek vezetőségei eltűntek a társadalmi, politikai és nemzeti életből. Életjelt sem adva magukról éltek a megszállás alatt. A tagság magára hagyatva, irányt tévesztve állt a hazug mítoszok és eszmények előtt, a saját bőrén tapasztalva a megszállás új, vészjósló valóságát.

A régi Jugoszlávia katonai és politikai csúcseinak tömeges árulása, képtelenségük és készületlenségük a fasiszta behatolás elleni harcra képezte az általános, de különösen az ifjúság közötti mély politikai elkülönülés új, széles alapját. Ez volt az egyik döntő esemény, amely kihatott a dolgozó tömegek politikai kikjőzanodására, a politikai pártok vezetőségeinek hatásától való felszabadulásra és önállósulásukra a JKP eszmei vezetése alatt. A nép és ifjúsága szegényebb lett egy illúzióval, de gazdagabb még egy keserű tapasztalattal.

Az ifjúság sem ismerte el Vajdaság megszállás alatti felosztását

A rövid áprilisi háború jelentette a Jugoszláv Királyság, mint állam megszűnését. Vajdaságot, mint az egész országot, is feldarabolták és felosztották. A feldarabolt országban és Vajdaságban csak a Jugoszláv Kommunista Párt és a JKISZ fejtett ki figyelemre méltó politikai tevékenységet. A Jugoszláv Kommunista Párt azonnal Vajdaság megszállása és feldarabolása után intézkedéseket tett, hogy a széles néptömegeket felkészítse a sorsdöntő eseményekre. Ezek az események alapján fogják megváltoztatni Vajdaság nemzeti és nemzetiségi történelmének alakulását.

A kommunista párt már az áprilisi háború ideje alatt megkezdte a forradalmi célú fegyveres harc előkészítését. Ezeket a feladatokat később a JKP KB az 1941. évi zágrábi májusi tanácskozása dolgozta ki részletesen. Az ifjúkommunisták és Vajdaság haladó ifjúsága, a tanácskozás határozatait valóra váltva, a Kommunista Párt vezetésével, tevékenyen készülnek a fegyveres harcra: fegyvert gyűjtenek, katonai kiképzést végeznek, katonai tizedeket és diverziós csoportokat alakítanak, valamint egészségügyi tanfolyamokat tartanak.

A JKP KB az 1941. június 20-i kiáltványában a következő szavakkal fordult az ifjúsághoz: „Ifjúság, vajon félreállhatsz-e? Ezt nem teheted! Neked szintén az első sorokban kell harcolnod a fasiszta gonosztevők

ellen. Gyűjtsd össze erődöt a Kommunista Ifjúsági Szövetségbe, hogy a Jugoszláv Kommunista Párt vezetésével elfoglald helyedet a munkásosztály harcoló soraiban.”

A JKISZ KB 1941. július 1-én ugyancsak felhívással fordul Jugoszlávia nemzeteinek ifjú nemzedékéhez: „Ifjú nemzedék, válaszd a Kommunista Párt felhívására legyen soraid tömörítése a fasiszta gonosztevők elleni harcban! Merészebben és hatalmasabban, mint eddig bármikor, állj a rabságban lévők és elnyomottak oldalára, a felszabadítás nagy hadseregébe.”

A soknemzetiségű Vajdaságban, amelyben a háború előtt minden nemzet és nemzetiség burzsoáziája a nemzetek közötti viszonyok elmérgesítésére törekedett, a JKISZ Tartományi Bizottsága 1941. július 30-án kiáltvánnyal fordul „Vajdaság összes nemzetiségei ifjú nemzedékéhez”.

A JKISZ TB felhívja Vajdaság ifjúságát, hogy álljon „a proletár nemzetköziség zászlaja alá, hogy tekintet nélkül nemzeti hovatartozására, vallására, politikai és eszmei világnézetére, szervezeti hovatartozására, a hős kommunista párt vezetésével kezdjen közös harcot a fasiszmus ellen, a nemzeti szabadságért az összes nemzetek ifjúságának testvériségéért, a demokratikus szabadságért, az ifjúság jobb életéért és szebb jövőjéért, az emberiség kultúrájáért és haladásáért”.

Ez a felhívás Vajdaságban elsősorban is a feldarabolás el nem ismerését jelentette, nemzeti és nemzetiségei részére pedig, akik a királyi Jugoszláviában és a fasiszta megszállás alatt minden keserűséget megéreztek, új távlatot és valós reményt jelentett. A népfelszabadító harc széles platformjában mindannyian megtalálhatták a polgári és egyéb zugpolitikusi kombinációkkal szemben Vajdaság számára az egyetlen lehetséges alternatívát. A JKP-nek már a háború előtt világos és egyértelmű volt az álláspontja Vajdaság társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális helyzetéről, amelyet állandóan szorgalmazott és küzdött érte. A felkelésre szólító felhívás azt jelentette, hogy ezt a kérdést is fegyverrel kell megoldani. A JKP TB kiáltványában Vajdasággal kapcsolatban a következők olvashatók: „A Jugoszlávia nemzeteinek felszabadításáért folyó harc Vajdaságban is csak akkor lehet sikeres, ha ti a magyar, a német és a többi nemzettel együtt harcoltok Vajdaság felszabadításáért, *hogy nemzetei egyetértéssel határozzanak Vajdaság sorsáról...*”, és tovább: „Amint Jugoszlávia nemzeteinek további sorsa elsősorban munkásosztályának egységétől függ, úgy Vajdaság sorsa is a ti egységetektől függ!... Egyesítsétek nemzeteiteket, hogy mint egységes egészet vezethessétek a megszállók és elnyomók elleni harcba! Ily módon valósítsátok meg a proletár nemzetköziséget, amely *fontos feltétele Vajdaság boldogabb jövőjének!* Vajdaság nemzetei csakis így, a Jugoszláv Kommunista Párt vezetésével, a Szovjetunióra támaszkodva, *határozhatnak egyedül, de közösen, hogy akarnak-e és mely nemzetekkel akarnak élni testvéri közösségben.*” (Kiemelések S. D.)

Nyilvánvaló a párt állásfoglalása, hogy a fegyveres felszabadító harcban és a forradalomban kell keresni a megoldást és dönteni minden fő

kérdésről, Vajdaság helyzetének kérdéséről is, az itt élő nemzetek és nemzetiségek teljes egyenjogúságának megvalósításáról.

A JKP a fegyveres felszabadító harcra szólítva fel Vajdaság nemzeteit és nemzetiségeit, a nemzeti, a szociális, a gazdasági és kulturális egyenrangúság hosszú távú, demokratikus és valós távlatát nyitotta meg nemcsak a nemzet és nemzetiség részére, hanem az egész Vajdaság számára is.

A fegyveres harc felé fordulás jelentette a vajdasági kommunisták a dolgozó tömegek erejébe vetett hitének igazolását, és ezért ők erélyesen küzdenek azok öntudatának, forradalmi öntevékenységének és harci kezdeményező szellemének ébredéséért. Merészen keresik a tömegek szervezésének olyan új, politikai és katonai formáit, amelyek meg fognak felelni a történelmi szükségleteknek és céloknak.

A népfelszabadító mozgalom programja olyan új hosszú távú irányvétel volt, melynek alapján a dolgozó tömegek kezdtek politikailag másként viselkedni és bekapcsolódni a megvalósításába. Ez megindította a fasiszta-hazaáruló és a harcos antifasiszta erők közötti elkülönülés folyamatát, az ellentmondások elmélyülésének már akkor kétségtelen távlatával, a nemzeti árulásba sülyedt reakciós burzsoázia kárára és a haladó néptömegek javára.

Mindez azonban nem volt még egészében látható 1941-ben minden vajdasági nemzetnél és nemzetiségnél és mindegyik szociális csoportnál. A folyamat üteme különböző volt. A szerb, a szlovák és a ruszin ifjúság nagy részénél a politikai érlelődés és az NFM-be való bekapcsolódás folyamata gyors volt. A horváté lassúbb, a bánáti magyar ifjúságnál ugyancsak lassú, de folytonos, Bácskában viszont Horthy fasisztáinak az összes kommunistákkal, különösen pedig a magyar nemzetiségű kommunistákkal, és antifasisztákkal történt kíméletlen leszámolása után az ifjúsági mozgalom mint szervezett erő bizonyos időre megtorpan. A JKISZ és az antifasiszta ifjúsági mozgalom a háború előtt nem terjedt a román fiatalok között, de még a háború alatt sem eresztett mély gyökeret közöttük. Őket a német fasiszta megszálló sem nyerte meg. Igaz, a román fasiszták a falvakban megszervezték az Astra szervezetet, de nem sikerült nekik mélyen behatolni a román fiatalok közé, sem valamilyen tartós és jelentős befolyást gyakorolni rájuk.

A német ifjúság, a tiszteletre méltó kivételekkel, tömegesen tagja lett a Hitlerjugend fasiszta szervezetnek, és tevékenyen harcolt a fasiszta megszállók oldalán. A JKISZ-nek a nagy erőfeszítések ellenére sem sikerült hatnia a német fiatalok eszmei és politikai magatartására.

Itt most nem elemezzük részletesen az egyes nemzetiségek ifjúságában lejátszódott elkülönülési folyamatot. Vitathatatlan, hogy a JKISZ kitartható javára, különösen a forradalom győzelmes alakulása és az állandóan javára változó erőviszonyok ezt a folyamatot elindították és mindinkább elmélyítették minden nemzetiség ifjúságánál, a német kivételével. Az egyiknél korábban, a másiknál később. Változott a politikai magatartás, az NFM és a forradalom iránti viszony. Ez 1941-ben

kezdődött a JKP-nek a felkelésre szólító felhívásával, és tartott egészen a háború és a forradalom végéig, sőt még a fegyveres harcot követő években is.

Mindez azt bizonyítja, hogy a JKP a megszállók és a hazaárulók elleni fegyveres harcra szólító felhívása már önmagában is az új társadalom és a szebb jövő születésének kezdetét jelezte, mert a harc élén a kommunisták álltak, akiknek harcos kezdeményezéséből már az elejétől fogva világosan meg lehetett érezni ezt, és azt, hogy egy napon úrrá lesz az ifjúság és általában a dolgozó tömegek tudatában.

Vajdaságban a népfelkelés kitörésekor mintegy 3000 szervezett tagja volt a JKISZ-nek a körzeti, járási és helyi szervezetekben. Számbelileg nem képeztek nagyobb potenciális erőt a kor történelmi feladatához képest, a Jugoszláv Kommunista Párt mellett azonban ez a szervezet volt a legerősebb forradalmi tényező. Valójában a Jugoszláv Kommunista Párt és a JKISZ volt az a tényleges politikai és nemzeti tényező, amely magára vállalhatta a nemzeti és a szociális felszabadulásért folyó harc történelmi felelősségét.

A JKISZ mint meg nem alkuvó, a békéért, a nemzeti egyenjogúságért és a szociális igazságért harcoló szervezet már a háború kitörése előtt tekintélyt szerzett magának az ifjúság körében. Eszmei és politikai hatása sokkal nagyobb volt, mint taglétszáma alapján várható volt. A másik nagyon fontos tényező, hogy a JKISZ tagjai harcos szellemben, mint forradalmárok, a szocialista jövő világos vízióján nevelkedtek. Marxizmust tanultak és világos tudományos világnézetre tettek szert. Tántoríthatatlanul hittek a kommunista eszmékben, az osztály és a nép erejében. Ebből merítették erejüket a kudarcok leküzdésére és a hősiés ellenállásra.

Ez a valóságba és a célok valóra válthatóságába vetett hit vitte őket előre, sőt sikerült nekik azt átvenni a széles ifjúsági rétegekre is és tömegesen a népfelszabadító harcba, valamint a forradalomba szólítani őket.

Ahhoz, hogy megértsük mindazokat az összetett feltételeket, amelyek között a JKISZ és az egész vajdasági ifjúsági mozgalom a forradalom idején a forradalmi harc nagy jelentőségű és hatású, tömeges és szervezett politikai erejévé nőtte ki magát, föltétlenül szükséges szem előtt tartani azokat a körülményeket, amelyek között fejlődött a népfelszabadító mozgalom Vajdaságban. Jugoszlávia leigázása után Vajdaságot három részre osztották, s itt a megszálló és quisling erők bitorolták a hatalmat. Ez a körülmény kihatott arra, hogy a munkaföltételek némileg különböztek Szerémségben, Bánátban és Bácskában.

Vajdaság három részre szakadásával Tito általános stratégiáját sem alkalmazhatták tartományunkban, s így egy új, az itteni politikai, nemzeti, szociális és földrajzi feltételekhez idomított harci stratégiát és taktikát kellett kidolgozni. Ez szintén megnehezítette az összeköttetés fenntartását a mozgalom része, a párt és a JKISZ, valamint a központ között. A kapcsolat nem épült a megfelelő háborús feltételekkel összhangban.

Mindez oda vezetett, hogy a pártszervezet, illetve a felszabadító mozgalom Vajdaság e három részébe sokáig elkülönülten működött. A párt azonban sohasem ismerte el Vajdaság felosztását. Még ilyen feltételek között is talált utat és módot, hogy biztosítsa az egységet a népfelszabadító harc alapvető irányvonalának megvalósításában, továbbá a célok és az akciók egységét.

E sajtóságok, a különféle feltételek és körülmények hatása tükröződött a JKISZ és az egész vajdasági ifjúsági mozgalom és részeinek fejlődésében is. A népfelkelés megindulásakor Bánátban volt legnépesebb az ifjúkommunisták szervezete: 1300 tagja volt. 1941. július közepén a 11 osztagba osztott 200 harcos közül a többséget a Jugoszláv Kommunista Párt és a JKISZ tagjai, valamint a forradalmi mozgalom rokonszenvezői képezték. A partizánosztagok, a katonai és felforgató (diverzáns) tizedek és csoportok mintegy 100 akciót hajtottak végre a megszálló katonai erők ellen, gyűjtögettek stb.

A bácskai felkelési akciók valamivel később, 1943. július második felében kezdődtek. A JKISZ soraiban mintegy 1200 tag tömörült, akiket három körzeti bizottság irányított. Nagyszámú, az ellenség ellen irányuló akciót hajtottak végre: búzát és kenderet gyűjtögettek fel, távvezetékelt vágtak el, fasiszta propagandaanyagot semmisítettek meg, merényleteket követtek el rendőrök ellen stb.

A felkelési akciókra az ellenség kíméletlen megtorlással, főbelövés-sel, akasztással, letartóztatással, deportálással, a forradalmi káderek és néprétegek sanyargatásával válaszolt. A bácskai és a bánáti párt- és ifjúkommunista szervezetek a hosszan tartó fegyveres harcra való elégtelen felkészültsége következtében, az ellenségnek 1941-ben sikerült a fegyveres egységek zömét megsemmisíteni, sok párt- és ifjúkommunista szervezetet szétzúzni, valamint sok kádert likvidálni. A JKISZ TB tagjai, továbbá a körzeti és járási bizottságok tagjainak nagy része elesett. A csapások súlyosak voltak. A megmaradt kevés káder a felső fórumokkal való kapcsolat hiányában, a szervezetek, a bizottságok és a harci akciók felújításának útját és módját kutatta. Ezért a JKISZ ideiglenesen alkalmazkodni kényszerült a súlyos feltételekhez, magvának megőrzésére törekedett, szűkebb aktívákat szervezett, földalatti felépítési rendszerét erősítette és összehangolta politikai és harci tevékenységi formáit a teljes illegalitás feltételeivel. A sokoldalú és teljes értékelés céljából szükséges részletesebben és mélyebben megvizsgálni az előállt körülmények ellentmondásosságát, különösen Bácskában. Eddigi erőfeszítéseink a pártvezetőségek munkájának, hibáinak és tévedéseinek bíráló értékelésére irányultak. Valószínűleg ezt tovább kell kutatni és elmélyíteni. A bácskai politikai, nemzetek közötti és szociális körülmények és viszonyok még elmélyültebb és ányaltabb elemzésére kell törekedni. Ez a JKISZ egész munkájának, fejlődésének és az összes szociális rétegek és nemzetiségek ifjúsága egységéért folytatott harcának értékelése szempontjából fontos.

Szerémségben már kezdettől fogva nagyjából helyesen lett értelmez-

ve, hogy a megszállók és a hazaárulók elleni küzdelem háromdja alapos változtatásra szorul. A helyzet és a cél meghaladta a régi haroi módszereket és harcformákat, a szervezés és a munka régi módját. A párt szempontjából ez azt jelentette, hogy a forradalom egy teljesen új politikai mechanizmusát kellett létrehoznia, a JKISZ szempontjából pedig, hogy szilárd és alkalmas szerves része, az egyik legjelentősebb tényezője legyen ennek a mechanizmusnak. Az ifjúság egységéért folytatott haroban az ifjúsági mozgalom új, eredeti szervezési formái jöttek létre, amelyek mint Jugoszlávia más vidékein is, a JKISZ-nek abból a törekvéséből nőttek ki, hogy az ifjú nemzedék tömegeit a népfelszabadító harc széles platformján tömörítse.

A szerémségi ifjúkommunisták számos akciója között, a felkelés további fejlődése szempontjából, kivételes jelentőségű volt a 32 politikai fogoly kiszabadítása a mitrovicai börtönből 1941. VIII. 21—22-én.

Az 1941. évi pećinci tanácskozás alkotó alkalmazása

A szerémségi népfelkelés fejlődése az 1941. év folyamán szükségessé tette a visszatekintést, a Jugoszláv Kommunista Párt és a JKISZ fő feladatainak kitűzését a felkelési akció további kiterjesztésében. Ez 1941 decemberében, a pećinci párttanácskozáson történt meg. A tanácskozás a JKP KB fő irányvonalából kiindulva, meghatározta a vajdasági feltételek között folyó felszabadító és forradalmi fegyveres harc stratégiáját és taktikáját. Pozitív értékelést kapott a JKISZ részvétele a népfelkelésben, mert egyes, a megszállás első hónapjaiban széttűzött ifjúkommunista szervezetek újjászerveződtek, sőt még újak is alakultak. A JKISZ sikeres működésének eredménye volt az ifjúság tömegesebb csatlakozása a népfelszabadító mozgalomhoz.

A JKISZ szerémségi Körzeti Bizottsága alkotóan feldolgozta a pećinci tanácskozás határozatait A JKISZ fő feladatai Szerémségben című dokumentumában, amelyet az összes szervezeteknek és tagoknak szétküldött. Ebben dolgozták ki a JKISZ feladatait a népfelszabadító harcban, az új néphatalom létrehozásában és segítésében, az ifjúság egységéért folyó harcban, de a JKISZ fő feladataként „Szövetségünk minden tagjának és a széles ifjúsági tömegeknek a mozgósítása a partizánosztogokba” volt kitűzve. A fő feladatokat az összes szerémségi tagok és szervezetek áttanulmányozták, megbeszélték, majd konkrét rövid és hosszú távú megállapításokat vontak le belőlük munkájukhoz. Ez a dokumentum a szerémségi pártszervezetek tanulmányozásának tárgya is volt.

Nagy jelentőségű volt sok eszmei és politikai kérdés, valamint homályosság letisztázásában a JKISZ tagok között. Mindenekelőtt az ifjúkommunisták megértették, hogy mi a JKISZ szerepe a népfelszabadító harcban és viszonya az ifjúsághoz és a JKP-hez.

A dokumentumnak az a része, amelyet mint szervezetet határozza

meg a JKISZ-t, képszerűen tükrözi a JKISZ eddigi harcok útján szerzett tapasztalatokat. Ez már az a törekvés, hogy érettebben és részletesebben legyen meghatározva a JKISZ-nek, mint szervezetnek minden dimenziója és jellemzője:

„Az, hogy a JKISZ tömegszervezet, azt jelenti, hogy maga köré gyűjti a munkásifjúság tömegeit és nemcsak a kiválasztott és harcedzett kommunistákat. — A JKISZ harcok szervezete, mert maga köré gyűjti a magukat kommunistának érző fiúkat és lányokat, tanítja őket, és az ellenség, a fasiszta megszállók és a hazaárulók elleni aktív harcba vezeti őket, nem mondva le a végső célért, a szocializmusért való harcról. A JKISZ politikai szervezet, mert a munkába bekapcsolódott tagjait politikailag képezi, a népfelszabadító harc és a marxizmus—leninizmus szellemében neveli. — És végül, a JKISZ nevelő szervezete, mert benne az ifjúság egyesületei és nevelő csoportjai útján felvilágosodik, kulturálódik és felemelkedik.

Mindebből kitűnik, hogy a JKISZ nem a fiatalok kommunista pártja, hanem csak a párt előkészítő iskolája; ebből kerülnek ki jövőendő tagjai. A JKISZ önálló kommunista szervezet, amely a Jugoszláv Kommunista Párt vezetése alatt dolgozik...”

Ebből a dokumentumból világosan látható a JKISZ forradalmi szerepének és működésének ismertető jele, az, hogy a JKISZ nem volt csak passzív végrehajtója a párt irányvonalának és határozatainak. Saját maga, a párt irányvonala alapján, az élet valós kérdéseire és föltételeire támaszkodva alakította ki széles körű munkájának politikáját az ifjúság között. A párt által szervezett akciókon kívül, amelyekben részt vett az ifjúság és a JKISZ is, az ifjúság széles tömörítésének vonalán, mindig voltak külön ifjúsági akciók is, az ifjúságot érdeklő különféle kérdések megoldásának céljából.

Az ifjú nemzedék szövetsége — Szerémség antifasiszta ifjúságának szervezete

A JKISZ körül tömörülő ifjúsági mozgalom erősödése az ifjúság munkájának és szervezésének olyan új formáit igényelte, amelyek lehetővé teszik, hogy szervezetenként is egyesüljön, hogy harci energiája és lendülete minél eredményesebben irányuljon a népfelszabadító harc céljainak az elérésére. Éppen ebben a tekintetben voltak óriási lehetőségek. Az ifjúság nagy részét lesumította azoknak az árulásai, akiknek ígéreteiben hitt. Az áprilisi háború után az ifjúság elfordult tőlük, és a kommunistákhoz közeledett, mivel meggyőződött, hogy ezek szavaikat tettekkel bizonyították. A JKISZ szerémségi vezetősége, helyesen mérve fel a változás mélységét, megértve a minőségileg új helyzetet, hogy a néptömegek fegyveres harcával kell megoldani minden történelmi feladatot, a munka és a harc új, megfelelő formái után kutatott. Világos volt, hogy az ifjúság fasisztaellenes egysége nem maradhat csak a jelszavak-

ban, valamilyen alaktalan vagy félig alaktalan arcvonalon. A legszélesebb népfelszabadító platformon kell alapulnia, de meghatározott szervezeti formákat is kell kapnia, amelyeknek útján egységesen kifejezésre fog jutni a megszállók és a hazaárulók elleni harcban. Amikor a JKISZ szerémségi KB-jéhez a zimonyi szervezet útján eljutott a JKISZ KB kiáltványának egy példánya, amelyben az ifjúságot az Ifjú Nemzedék Szövetségének létrehozására hívja fel, akkor a KB ennek alapján kezdeményezte az Ifjú Nemzedék Szerémségi Szövetségének, az ifjúság széles antifasiszta és felszabadító jellegű szervezetének megalakítását, amelynek tömörítenie kellett mindazokat a fiúkat és lányokat, akik bármilyen módon harcolni akartak a fasiszmus ellen, tekintet nélkül eszmei, politikai, vallási vagy nemzetiségi hovatartozásukra. Az Ifjú Nemzedék Szövetségének szervezetei gyors ütemben alakultak és mind nagyobb számú fiataalt öleltek fel. Rövid idő alatt megalakultak az alap-, a helyi és a járási szervezetek és bizottságok. Az Ifjúkommunisták politikailag előkészítették az ifjúságot, hogy lépjen az Ifjú Nemzedék Szövetségébe. A JKISZ volt a gerince és az eszmei-politikai összetartó ereje az új ifjúsági szervezetnek.

Szinte ugyanebben az időben Jugoszlávia különböző részeiben, közvetlen összeköttetés nélkül, gyakran annak ismerete nélkül is, ami Jugoszlávia más vidékein történik (így volt Szerémségben is), új ifjúságszervezési formák jelentkeztek, melyeknek célja és lényege azonos volt. Mindezek az ifjúság egységes antifasiszta frontja megvalósítási formái voltak a Jugoszláv Kommunista Párt politikai platformjának és a JKISZ a népfelszabadító harcban való részvétele alapján.

A Glas Omladine 1942 júniusában így határozta meg Az Ifjú Nemzedék Szövetségének céljait, amely gyakorlatilag egy egész politikai platform és program volt: „A Szövetség célja, hogy egyesítse Szerémség minden nemzetisége hazafias ifjúságának, az összes antifasiszta csoportok és egyének — tekintet nélkül korábbi politikai hovatartozásukra és viszályaikra — arra irányuló erőfeszítését, hogy az ifjúság mind a partizánosztatokban, mind a hátországbán a népfelszabadító harc ütőerejévé váljon. — A Szövetség szilárd láncszemét képezi a békeszerető szerémségi ifjúság egységes harci frontjának, hatásos fegyverét a nép harcának, szavatolását annak, hogy meg lesznek semmisítve mindazok, akik leigáznak más népeket; legfőbb záloga annak, hogy nem fog sikerülni a megszállók és szolgáik terve, hogy sorainkban testvérgyilkos gyűlöletet szítsanak, hogy összeveszítsék a szerb ifjúságot a horvással és a némettel, és hogy ezen a módon gyengítsék nemzetünk felszabadító harcát. Egész ifjúságunk Szövetségén keresztül részt vesz a népfelszabadító harcban, az általános népi felkelésben.”

Így keletkeztek és fejlődtek egységes ifjúsági szervezetünk eredeti formái, amelyeken keresztül folyt a forradalmi harc és fejlődött forradalmunk, amely egészében véve eredeti. A valós föltételek és viszonyok által felvetett kérdésekre az akciók adták meg a választ.

A népfelkelés terjedése föltételezte az eredmények felmérésének és a

népfelszabadító mozgalom további fejlődési irányvonala kijelölésének szükségességét. A második, sasami (Novi Karlovci), 1942 decemberében megtartott párttanácskozás többek között kimondta azt az értékelést, hogy a JKISZ-szervezetek megfeleltek a munkában, hogy a régiek megújultak és megerősödtek és újabb szervezetek is alakultak. Megállapítást nyert, hogy az Ifjú Nemzedék Szövetségének szervezetei a szerémségi települések többségében megalakultak. Külön jelentősége volt a tanácskozás értékelő megállapításának: „Az ifjúkommunista szervezetek jelentősen hozzájárultak az ifjúság bevonásához a népfelszabadító harcba. A mi ifjúságunk nagy számban csatlakozott a partizánosztagokhoz.” A sasami párttanácskozás felvázolva a soron következő időszak feladatait, meghagyta a JKISZ-nek, hogy az Ifjú Nemzedék Szövetsége útján, minél több fiatal vonjon be a felszabadító harcba.

Az USAOV (EVAISZ) megalakítása tartományunk minden részében

A népfelszabadító mozgalom fejlődése szempontjából Jugoszláviában 1943-ban döntő események zajlottak le. A megszállók és a quisling erők minden kísérlete, hogy megsemmisítsék a népfelszabadító mozgalmat, kudarcba fulladt. A szabad terület mind nagyobb lett, ami megerősítette és nagymértékben megszilárdította a népfelszabadító mozgalmat és lehetővé tette a JNAT (AVNOJ) II. ülésének történelmi határozatainak meghozatalát.

Az 1943. év sorsdöntő a mi vajdasági mozgalmunk fejlődése szempontjából is. Ekkor kerül sor újbóli egyesítésére és kiterjed egész Vajdaság területére. Figyelemre méltó a bácskai és a bánáti JKISZ-szervezetek taglétszámának gyarapodása. Amikor megkezdtük a mozgalom kiterjesztését Bácskában és Bánátban, akkor még nagyon kevés kommunista volt, mert sokan életüket veszítették. Mégis a mozgalom nagyon gyorsan újjáéledt, különösen Bánátban. Ilyen módon mutatkozott meg, hogy elvtársaink a háború előtt és alatt nagyon mély barázdába hintették el a párteszmé magvát, és így gyorsan kisarjadtak belőle az új szervezetek és új harcok.

Az 1943. év folyamán Szerémség területén megszilárdulnak a tartományi felszabadító szervezetek, partizánosztagok, megalakulnak az első vajdasági brigádok, majd a vajdasági főparancsnokság is.

1943 januárjában a Jugoszláv Kommunista Párt Tartományi Bizottsága, majd 1943 nyarán Prhovóban a JKISZ Tartományi Bizottsága alakul újra. Az eredmények az ifjúkommunista szervezetek hálózatának terjedésében és erősödésében gyorsan megmutakoztak. 1943 végén és 1944 elején Vajdaságban a JKISZ hat körzeti és 28 járási bizottsága működött. A katonai egységekben 1943 végén Vajdaságban 1500 JKISZ-tag volt, míg a hátszágban 2690 ifjúkommunista tevékenykedett.

A JKISZ akciói Vajdaságban 1943 folyamán az ifjúságnak az Egye-

sült Jugoszláv Antifasiszta Ifjúsági Szövetségbe való tömörítésére irányultak, amely 1942. december 27—29-én alakult meg. A JKISZ TB 1943 augusztusában a következőket írja a vajdasági területi, körzeti, járási, helyi, brigád- és zászlóalji JKISZ-vezetőségeknek: „A népfelszabadító harc éveiben létesült és valósult meg nemzetünk harci egysége és megdönthetetlen testvérisége, a fasiszta hóhérok elleni harc leggyilkosabb fegyvere.” Az EJAISZ legjelentősebb feladatai: a szervezetek megalakítása az egész tartomány területén minden nemzetiségi környezetben, az ifjúság mozgósítása a partizánosztagokba, a szigorúan meghatározott program szerinti tevékenység, a propagandamunka megszervezése az ifjúsági közlönyök, mindenekelőtt a JKISZ tartományi lapja, a Glas omladine útján. Rámutatott az összes, mind a helyi mind a tartományi szervezetek megszilárdulásának szükségességére, valamint arra, hogy az EJAISZ-szervezeteknek munkájukat az ütőképes versengés szellemében kell fejleszteniük. Hangsúlyozza, hogy az EJAISZ-nak a néphatalom egyik legszilárdabb támaszának kell lennie, és egész munkáját a „minél nagyobb segítséget a frontnak, minél hevesebben harcolni a megszállók ellen” jelszónak kell áthatnia. Ezért az Egyesült Szövetség munkájának és problémáinak „a JKISZ-szervezetek valódi és fő gondjává kell válnia”.

Az EJAISZ megalakítása Vajdaságban erős támaszt lelt a már létező Ifjú Nemzedék Szövetsége tapasztalataiban és szervezeti formáiban. Valójában az EJAISZ-szervezetek Vajdaságban gyakorlatilag azt folytatták, amit az Ifjú Nemzedék Szövetsége megkezdett, s ezzel végleges szervezeti formát öltött Vajdaság ifjú nemzedékének egységes frontja.

A sikeres vajdasági népfelszabadító harc tette lehetővé, hogy 1943. második felében és 1944 elején a forradalmi ifjúsági mozgalom erős lendületet vegyen. A JKISZ Tartományi Bizottságának 1944. március 15-i vajdasági utasító levele világosan kifejezi a népfelszabadító mozgalom magasabb fejlődési fokát, új feladatokat határozva meg a forradalmi ifjúság részére. Ez érthető is, ha szem előtt tartjuk, a JNAT II. ülészaka történelmi határozatainak valóra váltási feltételei között az ország népfelszabadító mozgalomának fejlődésében kialakult egész helyzetet. A JKISZ világosan felvázolt feladataiból kitűnik az EJAISZ szélessége, jellege, és szerepe. Ezek a feladatok világosan rámutatnak az ifjúság körében kifejtett állandó és széles körű munkára, továbbá a világban és az országunkban lévő helyzet helyes tolmácsolásának szükségességére. Az irat ezenkívül rámutat az ifjúság politikai felvilágosításában való tervszerű és rendszeres munka szükségességére, a felszabadított és megszállt területek feltételei közötti, valamint a katonai egységekben való tevékenységre. Külön szorgalmazza Vajdaság összes nemzetiségi ifjúsága szilárd egysége létrehozásának szükségességét.

A JKISZ TB felhívásának eleget téve, „Készüljünk a II. kongresszusra” jelszóval a vajdasági ifjúság tömeges versenyeket szervezett: ki fog több harcost küldeni a népfelszabadító katonaságba, ki fog több ellenséget megsemmisíteni, ki fog több élelmet és ruhaneműt gyűjteni a

harcosoknak, ki fog több fiataalt az EJAISZ-ba bevonni. Ünnepeles, kongresszus előtti értekezleteket tartottak, amelyeken megválasztották az EJAISZ helyi, járási és körzeti bizottságait.

Most Vajdaság ifjúságának lehetősége nyílt arra, hogy minden területről elküldje küldötteit az EJAISZ II. kongresszusára. Azonban a kelet-szerémségi, a bánáti és bácskai küldöttek egy része a JKISZ TB titkárával az élén a VI. ellenséges offenzíva miatt nem tudott Drvarig áttörni. Ezért a II. kongresszusra a nyugat-szerémségi, a II. partizánosztag (bosuti) küldöttei és a XII. vajdasági hadtest küldöttei mentek el, és a vajdasági ifjúsági tisztségviselők, akik véletlenül a helyszínen tartózkodtak.

A vajdasági küldöttek útban a drvari II. kongresszusra, Kelet-Boszniában 1944. március 20-án megalakították csapatukat és szakaszait. A vajdasági küldöttek Drvar felé törve az ellenség csapdájába estek és elkeseredett harcot vívtak pl. a Prinz Eugen SS-hadosztállyal.

1944 elején az EJAISZ II. kongresszusának előkészületei idején a JKISZ-nek Kelet-Szerémségben 3000, az EJAISZ-nek pedig 12 000 tagja volt. Nyugat-Szerémségben mintegy 250 ifjúkommunista és 1100 EJAISZ-tag volt, Észak-Bánátban a JKISZ-nek 500, és az EJAISZ-nek 1400 tagja, míg Dél-Bánátban a JKISZ-nek 250, az EJAISZ-nek pedig 1300 tagja volt.

AZ IFJÚSÁG TÖMEGES BEKAPCSOLÓDÁSA A NÉPFELSZABADÍTÓ HARCBA

Rámutatva a vajdasági forradalmi ifjúsági mozgalom fejlődésének egyes alapvető és döntő mozzanataira a fegyveres forradalmi harc folyamán, szükséges hangsúlyozni az ifjúsággal való munka titói irányvonalának és politikájának folytonosságát, valamint következetességét, amelyet még 1937-ben ő kezdeményezett „a JKISZ új úton” című cikkében. A történelmi elemzés teljességéért azonban feltétlenül szükséges áttekinteni mindazoknak a szervezeti formáknak, harci és más akcióknak különféleségét és gazdagságát, amelyeken keresztül akkori ifjú nemzedékeink véghez vitték a forradalmi változásokat. Természetesen ehhez egy ilyen előadás igen szűk, néhány mozzanatra azonban mégis kitérnék.

Ismeretes, hogy a JKISZ és az egész ifjúság munkája és tevékenysége nem korlátozódott csupán a fegyveres harcra. Nagy vonalakban a JKISZ és az ifjúság aktivitása a népfelzabardító katonaság egységeiben és a partizánosztagokban bontakozott ki, majd a hátországi tevékenységből, s végül a JKISZ és az ifjúsági mozgalom illegális föltételek közötti munkájából állt.

A Jugoszláv Kommunista Párt a felkelő akciók kezdetétől fogva nagy figyelmet fordított a forradalmi ifjúsági mozgalom erősítésére a parti-

zánegységekben. A JKISZ KB utasítása alapján 1941 végén és 1942 elején a csapatokban megalakultak a JKISZ-aktívák, 1942 folyamán pedig a JKISZ zászlóalj bizottságai. A JKP KB határozatával megalakultak a brigádok úgynevezett „politodeljei”, amelynek egy tagja meg volt bízva a JKISZ brigádban való munkájával. 1943 elején megalakulnak a JKISZ brigádbizottságai, a „politodel” JKISZ-szel megbízott tagjai pedig kiképzők lesznek. Az 1944. év folyamán már JKISZ-vezetők vannak a hadosztályokban is. A JKISZ szervezeti felépítése tehát a népfelszabadító katonaság fejlődésének és kiépítésének megfelelően változott és tökéletesedett. A JKISZ ilyen szervezeti felépítése biztosította szerveinek egymás közötti összeköttetését és szilárdságát, és lehetővé tette a népfelszabadító katonaság növekedésével mind számosabb és összetettebb feladatok teljesítését. A JKISZ így a legközvetlenebb módon fejtette ki hatását mint forradalmunk egységes politikai mechanizmusának szerkesztő eleme.

A JKISZ a katonaságban a harcosok rendszeres politikai képzésével, az NFM felszabadító irányvonalának megismertetésével foglalkozott, saját példájával bátorította, áldozatkészésre serkentette a fiatal partizánokat, szervezte a kulturális életet és szórakozást, az előadásokat, az ifjúsági értekezleteket, a faliújságok kiadását, a fegyverforgatási versenyeket, kapcsolatot és együttműködést létesített a terepi fiatalokkal, elősegítette a harcosok kölcsönös támogatását és barátságát, tanfolyamokat szervezett és tartott az írástudatlan fiatalok részére stb.

Az ifjúkommunisták ezrei váltak rátermett parancsnokokká, politikai biztosokká és a népfelszabadító katonaság más katonai és politikai vezetőivé.

Az 1943-ban és 1944-ben alakult vajdasági brigádok többségét fiúk és lányok alkották. 1943 végén és 1944 elején Vajdaság területén 21 osztag és 13 brigád, 1 diverzáns zászlóalj, több rohamzászlóalj, egy háróőr és egy folyamőr csapat harcolt. Ehhez még hozzá kell adni a helyi partizáncsapatokat és tizedeket, az ifjúsági és a JKISZ-csoportokat. 1943 és 1944 folyamán (Belgrád felszabadításáig) ezek az egységek 2550-nél több kisebb-nagyobb fegyveres összecsapást vívtak az ellenséges erőkkel, diverzáns és szabotázs akciókat hajtottak végre.

A vajdasági fiatalok a 16., a 36. és 51. hadosztály, a 12. hadtest és a 3. hadsereg soraiban részt vettek a Belgrád, Vajdaság, Szlavónia, Baranya, Horvátország és Szlovénia felszabadításáért folyó hősi harcokban, a szerémségi front és a kisköszegi hídfő áttörésében.

A népfelszabadító katonaság soraiban tehát a népfelszabadító háború és a szocialista forradalom folyamán összesen mintegy 30 ezer vajdasági ifjú és leány harcolt. Közülük nagyon sokan, több mint 10 000-en életüket áldozták.

*Az antifasiszta ifjúság sokoldalú tevékenysége bizonyítja:
A forradalomban nincs hadszíntér és hátország*

Az ifjúsági szervezet a JKISZ vezetésével politikai és kulturális tevékenységet fejtett ki, termelő- és egyéb munkát végzett a hátországban. Ezúttal is meg kell jegyezni, hogy a forradalomban nincs hadszíntér és hátország. A forradalom egy egységes forradalmi és politikai gépezet, amelyben a dolgozók, a nép vagy osztály egységesen, de különböző eszközökkel és módszerekkel harcolnak: egyesek fegyverrel, mások a katonaság ellátásával, és ismét mások a forradalom követelte más tevékenységgel. E különféle eseteken keresztül jutott kifejezésre a forradalmi politikai rendszer egysége. Mi más lehetett volna ez, mint a kifejezett forradalmi harc az aratásért 1942-ben és 1943-ban Szerémségben, amelyet az ifjúsági munkásegységek folytattak. Valójában ez egy nagy csata volt.

Pártunk azért szállt síkra, hogy Szerémségben egy szem búza se legyen a megszállóé. A Glas omladine írta: „Ezért élesen kirajzolódik a feladat: megőrizni a búzát népünknek és népi katonaságunknak, és minél több ellenséges búzát megsemmisíteni, így okozva a legfájdalmasabb sebet véres ellenségünk már amúgy is sebzett, állati testén. A lehető legnagyobb erőfeszítést kell kifejtenuk, hogy búzáunk valóban a miénk legyen. Az ifjúság az elsők között fog állni a népi termés vártáján. Az ifjúságnak, munkásegységekbe osztva, népének rendelkezésére kell bocsájtania a búzát és segítenie kell, hogy összegyűjtse, mielőtt a fasiszta rablóknak sikerül elrabolniuk.”

Ez volt a szerémségi ifjúság nagy hőstette, amelyet nagyrészt a lányok vittek véghez, mert a fiúk főleg partizánok voltak. Ők ezt a széles öszenépi partizánakció keretében, az igazi ütközet feltételei között, életüket kockáztatva vitték véghez.

A JKISZ és az EJAISZ kiépítésében nagy figyelmet fordítottak a szervezeti, eszmei és kulturális-oktatási kérdésekre. A JKISZ és az EJAISZ tagságának és vezetőségeinek rendszeres ülésein felolvasták és megvitatták a propagandacikkeket a JKISZ és az EJAISZ eszmei-politikai irányítása, általános és eszmei színvonalának emelése céljából. Elég gyakoriak voltak a katonai, egészségügyi és oktatási tanfolyamok, amelyek főként az ifjakat és lányokat ölelték föl.

A vajdasági mozgalom vezetősége nagy gondot fordított az ifjúság, különösen pedig az ifjúkommunisták eszmei képzésére. A vezetőségek tagjai és a JKISZ tagsága részére tanfolyamokat és tanulóköröket szervezett. Szerémségben ez volt a gyakorlat a felkészülés kezdetétől fogva, amelybe a bácskai és bánági aktivisták 1943-tól kapcsolódtak be, amikor a párt- és ifjúkommunista vezetőségek felújításával szilárd kapcsolat létesült Vajdaság részei között. A tanulókörök és a tanfolyamok hallgatói marxista alapismereteket szereztek. Az anyagokat kezdetben a párt, 1943-tól pedig az ifjúkommunista vezetőségek készítették elő.

Az első kiáltványok, lapok, brosrák már a népfelszabadító harc első napjaiban megvilágították a harci célokat, s ezt a szerepüket a leg súlyo-

sabb körülmények között is betöltötték. Az írott szó volt az egység és testvériség hirdetője a legnehezebb helyzetben is. Hozzájárult a népi tömegek politikai tudatának éréséhez és a forradalmi ideológia térhódításához.

Már a népfelszabadító mozgalom fejlődésének kezdetén megjelennek Vajdaság területén az első ifjúsági lapok. A JKISZ szerémségi körzeti bizottsága, a fiatalok népfelszabadító szervezete az egész országban való terjedésének szakaszában 1942 kezdetén megindítja a Glas omladine-t azzal a feladattal, hogy „hozzájárjon Jugoszlávia ifjú nemzedéke népfelszabadító szövetségének létrehozásához”. A lap 1943 szeptemberétől, amikor megalakult az egységes tartományi ifjúsági vezetőség, az EJAISZ szerve lesz. Az ifjúsági sajtó 1944-ben igen nagy lendületet vett. Nagyszámú ifjúsági lap jelenik meg a járásokban és helységekben.

Vajdaságban 1943 végén az EJAISZ keretében számos pionírszervezet alakult. Szerémségben a pioníroknak saját egységeik voltak, örködték és ellenőrizték, hogy vannak-e a falvakban kémek, futárok voltak srb. Az EJAISZ Tartományi Bizottsága a Pionír, a szerémségi legfiatalabbak lapjának két számát adta ki. A súlyos háborús föltételek között nem hanyagolták el a tömeges oktatói munkát sem. A partizániskolák megalakítását a JKISZ kezdeményezte. Kezdetben ezekben nem tanítók dolgoztak, hanem a legiskolázottabb falusi ifjak és lányok, akik a pionírújságot felhasználva olvastak az órákon, tanították a gyerekeket írni és olvasni. Később ezekbe az iskolákba vagy hivatásos, vagy tanfolyamon képezett tanítók kerültek. Az iskolák az egész felszabadított területen rendszeresen működtek, és ez is forradalmunk egyik nagy sikere volt.

Az ifjúság az új népi hatalom támasza

A felkelési sikerek és a Jugoszláv Kommunista Párt forradalmi céljainak megvalósítása lehetővé tették a felszabadított és a félig felszabadított területen az új népi forradalmi hatóság szervei — a népfelszabadító bizottságok megalakítását.

A fiatalság az új hatalom tevékeny részvevője és harcosa volt. Mint az egész nép, ő is megértette, hogy ez az egyik alapvető biztosítéka annak, hogy a győzelem gyümölcseit egyetlen párt vagy csoport se kaparintsa meg magának. A forradalmi vívmányok és harci célok biztosítására új forradalmi hatóságot kell kiépíteni. Az ifjúság ezért közvetlen részese az új hatósági szervek megalapításának, harcol demokratikus működésükért. Minden elidegenedést, nem demokratikus módszert, élesen bírál, állandóan őrizve az új néphatalom népi öngazgatású és demokratikus lényegét. Az ifjúság ezt szervezetein keresztül és a népfelszabadító bizottságokban lévő küldöttei útján végzi. A szerveknek nyújtott segítségének másik formája azok határozatainak szorgalmazása és végrehajtása. Az ifjúság volt a népfelszabadító bizottságok határozatainak egyik legbuzgóbb és legtevékenyebb végrehajtója. Számos akciója volt a

felszabadított és a megszállt területen is, a fegyveres harci akcióktól, szabotázsoktól kezdve a kisebb és nagyobb munkavállalásokig.

A JKISZ és az ifjúsági mozgalom lényegében mindezeket a feladatokat és tevékenységet a megszállt területen is végezte, ahol illegálisan működött. Természetesen a szervezési feltételek és a gyakorlati munkaformák az illegális földalatti munka szükségleteihez voltak alkalmazva. Kis csoportok alakultak. A csoportok útján folyt az ifjúság politikai oktatása és eszmei képzése, fegyver és gyógyszer gyűjtése. Fegyveres rohamcsoportok alakultak, amelyek fegyveres és szabotázsakciókat hajtottak végre. Ezzel az ifjúság konkrétan kötődött a népfelszabadító mozgalomhoz és készült a népfelszabadító katonaság egységeibe való aktív bekapcsolódásra.

1944 végén és Vajdaság felszabadítása után a JKISZ és az EJAISZ által vezetett ifjúság figyelemre méltó sikereket ért el: a munka megszervezése városok szerint, segítség a népfelszabadító katonaságnak és a népfelszabadító bizottságoknak, az ENFF szervezeteinek létrehozása, az EJAISZ megalakítása és kibővítése stb. Kivételes fontosságú volt az ifjúság szerepe Vajdaság gazdaságának fellendítésében. A városi és falusi munkáscsapatok részt vettek a vetésben és aratásban, bekapcsolódtak a műhelyek munkájába, a gyáripár és a közlekedés újjáépítésébe.

16 000 ifjú és lány volt egész Vajdaságból 1944 végén beosztva a kukoricatörést, répaszedést, favágást és egyébeket végző munkáscsapatokba és zászlóaljokba, s több mint 300 000 munkanapot dolgoztak. Hazánk háború sújtotta részeinek megsegítésében ugyancsak az ifjúság járt élen. A vajdasági ifjúság ezenkívül közvetlenül segítette az arcvonalat; lövészárkokat ásott, repülőteret épített, hidat javított stb. Az arcvonal segítése a katonaság és kórházak javára való gyűjtésben is megnyilvánult.

Egész Vajdaság zsongott, mint a méhkas. Szinte minden fiú és nagyszámú lány a vajdasági egységekbe tömörült. A városokban és falvakban maradt ifjúság hihetetlen alkotói lelkesedésről tett tanúbizonyságot. A fiatalok széles körű munka és humanitáriusi tevékenységen kívül gazdag kulturális-felvilágosító tevékenységet fejtettek ki. Létrejöttek a JKISZ és az EJAISZ szervezetei, ifjúsági otthonok nyíltak, amelyekben gazdag politikai nevelői és kulturális-művészeti munka folyt. Élénk volt ezenkívül az agitációs propagandájuk is.

Az EVAISZ 1944. évi kongresszusa

A harcosok élénk hadszíntéri és hátországi tevékenysége közepette készítették elő a vajdasági antifasiszta ifjúság első kongresszusát. A kongresszusra Újvidéken került sor 1944. december 27-től 29-ig, 1050 küldött részvételével. Vajdaság antifasiszta ifjúságának első kongresszusa összefoglalása volt a forradalomban tett harci erőfeszítéseinek, eszmei-politikai, társadalmi és kulturális állásfoglalásának. Vajdaság szabad volt és küszöbön álltak az utolsó döntő csaták az ország felszabadítá-

sáért; Vajdaság ifjú nemzedéke, minden nemzetiség és szociális csoport képviselői összebarátkozva és egyesülve jöttek az első kongresszusra, hogy értékeljék harci sikereiket és kitűzzék az új feladatokat. Lezárulóban volt a kínos és véres csaták szakasza és előttük állt az új, talán semmivel sem könnyebb szakasz: az ország újjáépítése, az új társadalom kiépítése, saját jövőjük kialakítása. Tiszta lelkiismerettel és bizakodóan álltak ezek a fiúk és lányok népük, országuk és a történelem előtt, teljes tudatában az ország jövőjéért való semmivel sem kisebb társadalmi-politikai és történelmi felelősségüknek. Ezért Vajdaság antifasiszta ifjúságának első kongresszusa ugyanolyan mértékben fordult az országépítés közvetlen és jövőbeli feladatai, a szövetségi berendezés és Vajdaságnak az új államban való társadalmi-politikai helyzete, az ifjúság egysége és testvérisége, nemzeti egyenrangúsága, a néphatalom kiépítése stb. felé, mint amennyit az ifjúságnak a népfelszabadító harchoz való hozzájárulásával s ennek értékelésével foglalkozott. Ezek voltak az akkori ifjú nemzedék fő gondjai. Arra törekedett, hogy békében és történelmi feladatának magaslatán álljon; készségét fejezte ki, hogy osztozzék az új szocialista társadalom kiépítésének nehéz terhében. Ez hosszú távú összetett és nehéz munka volt, s hozzá a legszélesebb szervezett társadalmi erők összefogására volt szükség. Ezért az első kongresszus kimerítően foglalkozott az ifjúság belső viszonyaival, valamint az EJAISZ-en kívüli ifjúsággal, amely forradalmunkat illetően ingadozó volt.

Vajdaság antifasiszta ifjúságának első kongresszusa erős ösztönzést adott az ifjúság harcának és egységének. A fő feladatok felé fordította az ifjúságot, kifejezte egységes törekvéseit és magas fokú társadalmi tudatát. A kongresszus hatásosan megállapította, hogy a JKISZ Vajdaságban 1941-től tevőlegesen és sikeresen harcolt és tevékenykedett. Habár 1941-ben számszerűen nem volt annyira erős, mégis erős eszmei-politikai tényezője volt a forradalmi harcnak és annak az új társadalomnak, amely ebben a harcban született, becsülettel betöltötte az ifjúság és élgárdája egyesítőjének szerepét. A népfelszabadító harcban és a szocialista forradalomban fejlődött Vajdaság nemzetei és nemzetiségei ifjúságának antifasiszta tömegmozgalma, egyesülve a jobb életért, a nemzeti és szociális egyenrangúságért, az új társadalomban való sokoldalú haladásért vívott harcban.

Az ifjúkommunista szervezetnek Vajdaságban egészen a háború végéig gyarapodott a tagsága. 1945 áprilisában a JKISZ-nek Vajdaságban több mint 16 500 tagja volt. 10 000-en hátországi munkát végeztek, míg 6500-an a Jugoszláv Hadsereg katonái voltak. A JKISZ tagságának nagy százalékát lányok alkották. A forradalmi lelkesedéstől áthatott káderek a szabadság első napjától a szocialista társadalom építésére mozgósította az ifjúságot.

Az ifjúkommunistákat és az EJAISZ tagjait felelős és összetett feladatok várták az új társadaloméért, a béke föltételei között folyó harcban is.

A vajdasági ifjúság szervezett és tömeges részvételével a népfelszaba-

dító harcban és a szocialista forradalomban hozzájárult annak győzelmes kimeneteléhez. Ezzel létrejöttek azok a feltételek, hogy a vajdasági ifjúság forradalmi mozgalma, mint az általános jugoszláviai mozgalom része, a szocialista társadalmi viszonyok kiépítésének új feladataival foglalkozzon. A forradalmi platform, amelyet a JKISZ Tito eszméit követve valósított meg, a fiatalok forradalomban született egységes és a szocialista építés összetett feladatára képesített szervezetében jutott kifejezésre.

A JKISZ NEVELTE FORRADALMÁR

Amikor emlékeinket idézzük és tárgyilagosan, tudományosan elemezzük mozgalmunk történetét, ezt nemcsak a nagy tettek iránti tiszteletből, vagy az emlékezés és a történelemápolás kedvéért tesszük. A mi forradalmunk tovább tart. Az új nemzedékek folytatják Tito útját. Forradalmunk folytonosságát az új föltételekhez és körülményekhez való alkalmazkodása és a változásokra adott megfelelő válasza garantálja: ez köti össze a nemzedékeket, s ez képezi a forradalmi harcosnak a JKISZ által ápolt és fejlesztett jellemvonását.

A fiatalok nemzedékei, akik a saját vállukon hordozták és győzelemre vitték forradalmunk fegyveres szakaszát, egy új forradalmi erkölcsöt alakítottak ki és ápoltak. Ez forradalmi harcunk céljaiból és föltételeiből eredt és a megvalósításában elért siker igen fontos tényezője volt. Létrehozta forradalmunk íratlan kódexét, amelyet az összes harcosok betartottak. A magatartási viszonyok és szabályok ápolásának alapvető és legerősebb belső ösztönzője a forradalmi célok és köteleességek tudata volt. E tudat fejlesztéséért állandóan és szervezeten harcoltunk. Élő és írott szóval, példaadással és akcióval, a kulturális és oktatási munka különböző módszereivel és formáival.

Amikor a párt és a JKISZ az osztály konkrét kérdései és érdekei felé fordult, amikor közvetlen, történelmi, gazdasági és más szükségleteiben, politikai, kulturális és más céljaiban keresték feladataikat és megtalálták a konkrét akciók terét, akkor megszilárdult a forradalmi harcosok erkölcsé is. Ez pedig az élgárdának az osztály és az érdekei iránti megfelelő viszonyából következett, az osztály történelmi és létérdekeinek közvetlen érvényesítésében fejlődött.

Mely jellemvonásokkal tünnek ki az ifjúkommunisták? Azokkal, amelyek fejlesztése elősegítette őket abban, hogy rendíthetetlen és rettenthetetlen forradalmi harcosok legyenek és hogy ugyanakkor kifejlesszék magukban az emberi értékek teljes gazdagságát. Ez vonzó volt az ifjúsági tömegek részére és nagy tekintélyt szerzett az ifjúkommunistáknak.

Az eszmei-politikai harciasság volt az egyik legkifejezettebb személyes ismertetőjel, amelyet a forradalmárok igyekeztek ápolni és megszilárdítani önmagukban. A forradalmi harcos köteles mindig és szüntele-

nül következetesen harcolni saját munkájának és eszmei-politikai működésének eszmei tisztaságáért, hogy rendíthetetlenül szembeszálljon a társadalmi fejlődés más eszmei felfogásaival, hogy soha ne maradjon alul a megalkuvás elleni harcban. Fejlett a kommunisták erkölcsi és politikai kötelezettségének érzése, hogy rettenthetetlenek legyenek az osztály és politikai harcban, hogy ne hátráljanak meg a nehézségek és veszélyek elől.

A forradalmárok azzal, hogy a kommunista párt és a JKISZ tagjai lettek, nem szűntek meg reális emberek lenni. Túrték és túrik a régi társadalom befolyását, nem mentesek e társadalom hibáitól, amelyet harcukkal változtatnak. De azért állandóan ápoljuk a kommunisták azon kötelezettségüket, hogy harcoljanak a múlt csökevényei: a kispolgári szokások és felfogás ellen, amely behatol a forradalmi harcosok soraiba is, ha rendszeresen és határozottan szembe nem szállnak velük.

A forradalmár csak akkor igazolja magát a harcban, ha szavai és tettei egybevágnak. Ez a mi erkölcsi alapelvünk, amit Tito elvtárs nagyon sűrűn hangoztatott. Lényeges jelentőségű és döntő föltétele annak, hogy az élgárda valójában betölthesse szerepét. A forradalmár csak így szerzheti meg a tömegek és a saját környezete bizalmát. A forradalom merész, erkölcsös, bátor embereket kíván, akik semmilyen helyzetben nem ingadoznak, akik mindig az események sodrában vannak. Olyan embereket, akik tetteikkel állandóan bizonyítanak, következetesen tanúságot téve haladó voltukról és becületességükről. A kommunisták erkölcsi értékei nemcsak a népfelszabadító harcban voltak döntő fontosságúak, hanem a szocialista öngazgatás föltételei között is.

A humanizmus szintén azon alapvető tulajdonságok egyike, amelyet kommunista mozgalmunk ápol és ápol. A kommunisták, a forradalmi harcot vezetve, humanisták a cselekvésben. Ők nem pusztá hirdetői a humanizmusnak, hanem harcosai is az olyan társadalmi viszonyoknak, amelyekben a humanizmus valóság. A kommunisták magas fokú humanizmusukat azzal igazolták, hogy bátran megszervezték a forradalmat, éltek, haltak érte. A kommunisták továbbra is bizonyítanak olyan új társadalomért harcolva, amelyben az emberi történelem legnagyobb fokú humanizmusa valósul meg, amelyben a szabad ember a teljes egyenrangúság föltételei között, a társadalom más tagjaival társulva, a legnagyobb fokú megértést tanúsítva mások feltételei, érdekei és szükségletei iránt, szabadon alakítja életének és munkájának föltételeit és alapjait. A kommunistának, hogy az ilyen társadalom harcosa lehessen, az emberekkel való közvetlen kapcsolatában igazi humanizmusnak kell megnyilvánulnia.

A kommunisták lényeges erkölcsi-politikai és etikai tulajdonsága a harc a teljes és igazi nemzeti egyenrangúságért. Az ifjúkommunista nemzedékek alkotói és hordozói voltak fegyveres harcunkban ifjúságunk, nemzetaink és nemzetiségeink egységének és testvériségének. Az egységért és testvériségért folyó harcban nagy érdeme van a jugoszláviai, különösen a vajdasági kommunistáknak. A soknemzetiségű Vajdaságban nagyon

elmérgesedtek a nemzeti viszonyok, de a kommunistáknak volt annyi eszmei és politikai bátorsága és meggyőződése, hogy ilyen feltételek között is küzdjenek a népek testvériségéért és egyenrangúságáért. A párt mint harcának legnagyobb erkölcsi értékét ápolta, és vele sikerült legyőznie a tömegek bizalmatlanságát. A forradalmi harcosok kötelezettsége és felelőssége ma sem csökkent, most sem kisebb: ápolják az egységet, fejlesztik és elmélyítik a nemzetek és nemzetiségek egyenrangúságát.

A kommunistáktól, az ifjúkommunistáktól az önkezdeményezés mint feladataik és kötelezettségeik sikeres ellátásának előfeltétele kívántatott meg. A forradalmi harc feltételei között gyakran önállóan kellett határozni, mert a szervezetek, egységek vagy vezetőségek közötti összeköttetés időszakos és nehezen fenntartható volt. Önállóan és alkotóan kellett végrehajtani a párt alapvető politikai irányvonalát és ugyanakkor vállalni a teljes felelősséget a pártpolitika helyes végrehajtásában való következetességért. Ma azért harcolunk, hogy ezt a jellemvonást minden öngazgató személyes tulajdonságává fejlesszük, mert csak így lehet valójában igazi öngazgatás.

Másrészt a forradalmi harcosok önfegyelme mindig forradalmi demokráciánk alapja volt. Az ifjúkommunisták a szabadságért folyó harc érdekében tudatosan alávetették magukat a szervezet forradalmi fegyelmének. Ez a forradalmár magas erkölcsű tudatos tette, amellyel aláveti magát szervezete szabályainak, hogy sikeresen harcolhasson azokért a feltételekért, amelyek között megszűnik az ilyen, mint az emberi szabadság korlátozását szolgáló, szervezet iránti szükséglet. A forradalmár tudatában van annak, hogy ezen az úton át kell jutnia és ezért tudatosan foglal mellette állást.

Az ifjú nemzedékek nagyobb tudással és fejlettebb képességekkel lépnek az életbe. Ezért várjuk, hogy nagy lesz hozzájárulásuk forradalmunk folytatásához. A forradalmárok — a kommunisták — arra hivatottak, hogy állandóan harcoljanak a nyílt társadalmi kérdések megoldásáért, a forradalom folytonosságáért. Ők nem helyeselték a kispolgári életmódot és megalkuvást. Aki kispolgári békét keres, az hűtlen lett a forradalmi eszmékhez.

A mai ifjúságra ugyancsak nehéz feladatok várnak, a forradalom folytatásában, a szocialista öngazgatású viszonyok fejlesztésében, a jólétért, az új kulturális, gazdasági és más anyagi javakért folyó küzdelemben. Olyan nehézségek, amelyek nem életet, de lemondást követelnek. Az ifjú nemzedékek nagysága attól függ, hogy mennyire képesek szembenézni ezekkel a nehézségekkel, mennyire képesek a kitartó, következetes harcra és a lemondásra, hogy megrövidítsék a célhoz vezető utat.

Fordította *Berta Mátyás*